

การพัฒนาเครื่องมือประเมินความอยู่ดีมีสุขด้านจิตใจของครู:
การวิเคราะห์คุณสมบัติทางจิตมิติ*

Development of a Teacher Psychological Well-Being
Assessment Tool: A Psychometric Analysis

กานต์ภพ ปาลี และณัฐพล แจ่งอักษร

Kanphot Palee and Natthapol Jaengaksorn

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ประเทศไทย

Chiang Mai University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Kanphot_cmu@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณสมบัติทางจิตมิติของเครื่องมือประเมินความอยู่ดีมีสุขด้านจิตใจของครู ประชากรเป็นครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 2,002 คน จาก 34 โรงเรียน ตัวอย่างจำนวน 277 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือประกอบด้วยข้อคำถาม 56 ข้อ ครอบคลุม 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การยอมรับตนเอง ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น ความเป็นอิสระ การจัดการสิ่งแวดล้อม เป้าหมายในชีวิต และการเติบโตส่วนบุคคล การตรวจสอบคุณภาพครอบคลุมความตรงเชิงเนื้อหา ความตรงเชิงโครงสร้าง ความเป็นปรนัย ความเป็นไปได้ของตัวบ่งชี้ ความเที่ยง อำนาจจำแนก และความยาก

ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์อยู่ระหว่าง .50-1.00 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสนับสนุนโครงสร้าง 6 องค์ประกอบ โดยโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ $\chi^2(5) = 5.96$, $p = .31$, CFI = 1.00, TLI = 1.00, SRMR = .02 และ RMSEA = .03 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .59-.90 ข้อคำถามมีเกณฑ์ให้คะแนนและแปลความหมายที่ชัดเจน และไม่พบข้อมูลสูญหายในตัวอย่าง ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับเท่ากับ .929 ส่วนรายองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .660-.842 การวิเคราะห์ด้วยโมเดลการตอบสนองข้อสอบแบบเกรตให้ค่า

*ได้รับบทความ: 29 เมษายน 2569; แก้ไขบทความ: 21 กันยายน 2569; ตอรับตีพิมพ์: 30 กันยายน 2569

Received: April 29, 2026; Revised: September 21, 2026; Accepted: September 30, 2026



พารามิเตอร์ความชันระหว่าง .64-2.45 และค่าพารามิเตอร์เกณฑ์เรียงลำดับตามระดับการตอบ ฟังก์ชันสารสนเทศให้ข้อมูลสูงสุดเมื่อระดับคุณลักษณะแฝงอยู่ระหว่าง -4 ถึง 1 ผลดังกล่าวสนับสนุนการใช้เครื่องมือเพื่อประเมินเบื้องต้นและวางแผนสนับสนุนครูในกลุ่มประชากรที่ศึกษา โดยควรระมัดระวังการแปลผลในกลุ่มที่มีความอยู่ดีมีสุขสูงมาก

คำสำคัญ: ความอยู่ดีมีสุข; ความอยู่ดีมีสุขด้านจิตใจของครู; คุณสมบัติทางจิตมิติ

Abstract

This study aimed to develop and examine the psychometric properties of an instrument for assessing teachers' psychological well-being. The population comprised 2,002 secondary school teachers from 34 schools under the Chiang Mai Secondary Educational Service Area Office. A sample of 277 teachers was selected through multistage random sampling. The instrument consisted of 56 items covering six dimensions: self-acceptance, positive relations with others, autonomy, environmental mastery, purpose in life, and personal growth. Its quality was examined in terms of content validity, construct validity, objectivity, indicator feasibility, reliability, discrimination, and difficulty.

The findings showed that: the Item-Objective Congruence indices ranged from .50 to 1.00. Confirmatory factor analysis supported the six-factor structure, with the measurement model demonstrating a good fit to the empirical data: $\chi^2(5) = 5.96$, $p = .31$, CFI = 1.00, TLI = 1.00, SRMR = .02, and RMSEA = .03. The standardized factor loadings ranged from .59 to .90. The items were accompanied by clearly defined scoring and interpretation criteria, and no missing data were observed in the sample. Cronbach's alpha was .929 for the total scale and ranged from .660 to .842 across the six dimensions. Analysis using the graded response model yielded slope parameters ranging from .64 to 2.45, while the threshold parameters were ordered consistently across the response categories. The information function reached its highest level when the latent trait ranged from -4 to 1. These findings support the use of the instrument for preliminary assessment and planning support for teachers in the study population. However, scores for teachers with very high levels of psychological well-being should be interpreted with caution.

Keywords: Well-being; Teacher psychological well-being; Psychometric properties



1. บทนำ

ความอยู่ดีมีสุขด้านจิตใจเป็นการรับรู้ว่าคุณสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความหมาย พัฒนาศักยภาพของตน และจัดการความสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อมได้ แนวคิดนี้ต่างจากการพิจารณาความสุขจากความพึงพอใจเพียงช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง เพราะให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ทางจิตใจและการเติบโตในระยะยาว (Ryff, 1989, pp. 1069-1081; Ryff & Keyes, 1995, pp. 719-727) งานศึกษาที่ใช้มาตรวัดของ Ryff ยังชี้ให้เห็นว่า ความยาวและโครงสร้างของมาตรวัดมีผลต่อความแม่นยำของการวัด จึงควรตรวจสอบคุณภาพในประชากรเป้าหมายก่อนนำไปตีความ (Abbott et al., 2010, pp. 357-373)

สำหรับวิชาชีพครู ความอยู่ดีมีสุขสัมพันธ์กับการจัดการความเครียด การกำกับอารมณ์ และการปฏิบัติงานในชั้นเรียน งานวิจัยในกลุ่มครูพบความสัมพันธ์ระหว่างความทุกข์ทางจิตใจ ความสามารถในการเข้าใจสภาวะทางจิต และความอยู่ดีมีสุข (Schwarzer et al., 2023, pp. 1239-1248) การศึกษาด้านสภาวะในการทำงานของอาจารย์ชี้ว่าความหลงใหลในงานและการกำกับอารมณ์มีบทบาทต่อประสิทธิภาพในการทำงาน (Yu & Ying, 2024) นอกจากนี้ การได้สังเกตแบบอย่างของครูที่มีความอยู่ดีมีสุขยังสัมพันธ์กับความอยู่ดีมีสุขของนักศึกษาครูระหว่างการฝึกประสบการณ์ (Dreer, 2023) หลักฐานเหล่านี้ทำให้การประเมินความอยู่ดีมีสุขของครูมีความสำคัญทั้งในระดับบุคคลและระดับสถานศึกษา

การพัฒนาครูไม่ได้จำกัดอยู่ที่การลดความเครียด งานประเมินโปรแกรมส่งเสริมความอยู่ดีมีสุขของครูรายงานผลต่อกระบวนการคิด ความเครียด และประสบการณ์ของผู้เรียน (Carroll et al., 2021) บริบทที่เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือภาวะวิกฤตยิ่งทำให้การฟื้นฟูและความอยู่ดีมีสุขของครูเป็นประเด็นที่ต้องติดตาม (Fu & Zhang, 2024) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีก็มีผลต่อรูปแบบงานและประสบการณ์ความอยู่ดีมีสุขของบุคคล (Waterman, 2018) อย่างไรก็ตาม การสรุปผลจากกลุ่มประชากรอื่นมาใช้กับครูโดยตรงต้องทำด้วยความระมัดระวัง เพราะปัจจัยที่สัมพันธ์กับความอยู่ดีมีสุขอาจแตกต่างกันตามวัย บทบาท และบริบทการทำงาน (Harding et al., 2019, pp. 578-594)

เครื่องมือที่ใช้แพร่หลายในต่างประเทศ ได้แก่ Scales of Psychological Well-Being ครอบคลุม 6 องค์ประกอบตามแนวคิดของ Ryff และ Mental Health Continuum-Short Form ซึ่งประเมินสภาวะในมิติที่เกี่ยวข้อง (Keyes et al., 2008, pp. 181-192; Ryff & Keyes, 1995) การใช้เครื่องมือในประชากรใหม่จำเป็นต้องพิจารณาความชัดเจนของนิยาม การสร้างข้อคำถาม ความตรง ความเที่ยง และข้อมูลจากข้อคำถามแต่ละข้ออย่างเป็นระบบ (Boateng et al., 2018)

การวิจัยครั้งนี้ จึงพัฒนาเครื่องมือสำหรับครูระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ และตรวจสอบคุณสมบัติทางจิตมิติหลายด้าน เพื่อให้มีหลักฐานประกอบการแปลผลในบริบทที่ศึกษา



2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินความอยู่ดีมีสุขด้านจิตใจของครู

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ กรอบการวัด อ้างอิงแนวคิดความอยู่ดีมีสุขด้านจิตใจของ Ryff (1989, pp. 1069-1081) ซึ่งประกอบด้วยการยอมรับตนเอง ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น ความเป็นอิสระ การจัดการสิ่งแวดล้อม เป้าหมายในชีวิต และการเติบโตส่วนบุคคล การพัฒนาเครื่องมือครอบคลุมการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ การจัดทำข้อคำถาม การพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ การเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง และการวิเคราะห์คุณสมบัติทางจิตมิติ

ประชากรและตัวอย่างเป็นครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 34 โรงเรียน รวม 2,002 คน ตัวอย่างจำนวน 277 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ข้อมูลจากตัวอย่างใช้ตรวจสอบโครงสร้างการวัด ความเป็นไปได้ของตัวบ่งชี้ ความเที่ยง และคุณสมบัติของข้อคำถาม

เครื่องมือวิจัยเป็นแบบประเมินความอยู่ดีมีสุขด้านจิตใจของครูชนิดมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 56 ข้อ แบ่งเป็นการยอมรับตนเอง 8 ข้อ ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น 10 ข้อ ความเป็นอิสระ 10 ข้อ การจัดการสิ่งแวดล้อม 9 ข้อ เป้าหมายในชีวิต 9 ข้อ และการเติบโตส่วนบุคคล 10 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ท่านพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามขององค์ประกอบ รวมทั้งความชัดเจนของภาษา เกณฑ์ให้คะแนน และเกณฑ์แปลความหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูลความตรงเชิงเนื้อหาวิเคราะห์ด้วยดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence: IOC) (Rovinelli & Hambleton, 1977, pp. 49-60) ความตรงเชิงโครงสร้างตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยพิจารณาค่า χ^2 , CFI, TLI, SRMR และ RMSEA ร่วมกันตามหลักการวิเคราะห์พหุตัวแปร (Tabachnick & Fidell, 2013) ความเป็นปรนัยพิจารณาจากถ้อยคำ เกณฑ์ให้คะแนน และเกณฑ์แปลความหมาย ความเป็นไปได้ของตัวบ่งชี้พิจารณาจากข้อมูลสูญหาย ความเที่ยงวิเคราะห์ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ส่วนอำนาจจำแนกและความยากวิเคราะห์ด้วยโมเดลการตอบสนองข้อสอบแบบเกรด (Graded Response Model: GRM) โดยรายงานค่าพารามิเตอร์ความชัน ค่าพารามิเตอร์เกณฑ์ และฟังก์ชันสารสนเทศ

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครื่องมือประเมินความอยู่ดีมีสุขด้านจิตใจของครู: การวิเคราะห์คุณสมบัติทางจิตมิติสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้



1. ความตรงเชิงเนื้อหา ค่าดัชนี IOC ของข้อคำถามทั้ง 56 ข้ออยู่ระหว่าง .50-1.00 ทุกข้อผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยปรับถ้อยคำตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนเก็บข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

องค์ประกอบการวัด	ค่า IOC			จำนวน ข้อ	ข้อเสนอแนะ
	.50-.60	.61-.80	.81-1.00		
การยอมรับตนเอง	1	1	6	8	ลดข้อความที่ซ้ำซ้อน
ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น	-	2	8	10	ตัดคำส่วนเกินและปรับคำกริยา
ความเป็นอิสระ	1	-	9	10	ปรับภาษาและตัดคำขยาย
การจัดการสิ่งแวดล้อม	-	-	9	9	ปรับภาษาให้กระชับ
เป้าหมายในชีวิต	1	-	8	9	ปรับสำนวนให้กระชับ
การเติบโตส่วนบุคคล	-	-	10	10	ปรับภาษาให้เข้าใจง่าย
รวม	3	3	50	56	

2. ความตรงเชิงโครงสร้าง ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่าโมเดล 6 องค์ประกอบสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ $\chi^2(5) = 5.96$, $p = .31$, CFI = 1.00, TLI = 1.00, SRMR = .02 และ RMSEA = .03 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .59-.90 และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกองค์ประกอบที่ประมาณค่าโดยการยอมรับตนเองเป็นตัวแปรที่กำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบไม่มาตรฐานไว้ที่ 1.00 เพื่อกำหนดมาตรวัดของตัวแปรแฝง ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 1

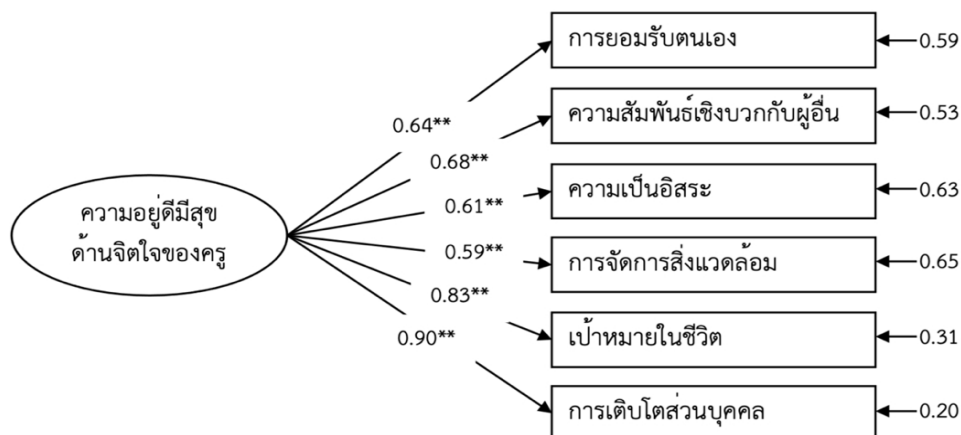
ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	p	R ²	e
	b(SE)	B				
การยอมรับตนเอง	1.00(0.00)	0.64	-	-	0.41	0.59
ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น	1.37(0.13)	0.68	10.65	.000**	0.47	0.53
ความเป็นอิสระ	0.85(0.09)	0.61	9.24	.000**	0.37	0.63
การจัดการสิ่งแวดล้อม	1.06(0.13)	0.59	7.98	.000**	0.35	0.65



องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	p	R ²	e
	b(SE)	B				
เป้าหมายในชีวิต	1.29(0.13)	0.83	10.23	.000**	0.69	0.31
การเติบโตส่วนบุคคล	1.43(0.14)	0.90	10.43	.000**	0.80	0.20
$\chi^2(5) = 5.96, p = .31, CFI = 1.00, TLI = 1.00, SRMR = .02, RMSEA = .03$						

หมายเหตุ: ^a เป็นตัวแปรที่กำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 เพื่อกำหนดมาตรวัดของตัวแปรแฝง, **p < .01



ภาพที่ 1 โมเดลการวัดความอยู่ดีมีสุขด้านจิตใจของครู

จะเห็นได้ว่า โมเดลความอยู่ดีมีสุขด้านจิตใจของครูมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีเยี่ยม โดยประกอบด้วย 6 องค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานในระดับต่ำถึงสูงซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกรายการ แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบทั้ง 6 ด้านนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญและมีความตรงในการร่วมกันอธิบายคุณลักษณะความอยู่ดีมีสุขด้านจิตใจของครูได้อย่างสมบูรณ์

3. ความเป็นปรนัย ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าข้อคำถาม เกณฑ์ให้คะแนน และเกณฑ์แปลความหมายมีรายละเอียดเพียงพอสำหรับการใช้แนวทางเดียวกัน ข้อเสนอแนะด้านภาษาได้รับการปรับก่อนนำเครื่องมือไปใช้ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 3



ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบความเป็นปรนัย

ประเด็นพิจารณา	ผลการพิจารณา
ด้านภาษา	ปรับถ้อยคำบางข้อให้สื่อความหมายชัดเจนและสอดคล้องกับบริบท
เกณฑ์ให้คะแนน	ใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับและกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนแบบเดียวกันทุกข้อ
เกณฑ์แปลความหมาย	กำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ยสำหรับแปลระดับความอยู่ดีมีสุขอย่างชัดเจน

4. ความเป็นไปได้ของตัวบ่งชี้ ข้อมูลจากตัวอย่าง 277 คน ไม่มีข้อมูลสูญหาย แสดงว่าผู้ตอบสามารถดำเนินการตอบเครื่องมือได้ครบถ้วนในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ การไม่พบข้อมูลสูญหายเป็นหลักฐานด้านความเป็นไปได้ของการใช้เครื่องมือในกลุ่มตัวอย่าง ไม่ใช่ข้อยืนยันความชัดเจนของข้อคำถามโดยลำพัง

5. การตรวจสอบความเที่ยง โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า เครื่องมือทั้งฉบับมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .929 และรายองค์ประกอบมีค่าอยู่ระหว่าง .660 ถึง .842 ซึ่งผ่านเกณฑ์การยอมรับทุกข้อ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556) และไม่มีข้อคำถามใดที่ส่งผลกระทบต่อค่าความเที่ยงรวม เครื่องมือวิจัยมีความสอดคล้องภายในและมีความคงเส้นคงวาในการวัดระดับดีมาก ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

องค์ประกอบ	จำนวนข้อ	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ทดลองใช้
การยอมรับตนเอง	8	.683
ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น	10	.842
ความเป็นอิสระ	10	.660
การจัดการสิ่งแวดล้อม	9	.792
เป้าหมายในชีวิต	9	.761
การเติบโตส่วนบุคคล	10	.804
	56	.929

6. อำนาจจำแนก ความยาก และสารสนเทศของเครื่องมือการวิเคราะห์ด้วย GRM ให้ค่าพารามิเตอร์ความชัน (a) ระหว่าง .64-2.45 ค่าพารามิเตอร์เกณฑ์ของแต่ละข้อเรียงลำดับจากระดับต่ำไป



สูงตามลำดับการตอบ ฟังก์ชันสารสนเทศของแบบประเมินให้ค่าสูงสุดเมื่อระดับคุณลักษณะแฝง (θ) อยู่ระหว่าง -4 ถึง 1 จึงให้ข้อมูลมากกว่าในกลุ่มที่มีความอยู่ดีมีสุขระดับต่ำถึงปานกลางเมื่อเทียบกับช่วงคะแนนสูงมาก

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครื่องมือประเมินความอยู่ดีมีสุขด้านจิตใจของครู: การวิเคราะห์คุณสมบัติทางจิตมิติ ข้อคำถามทั้ง 56 ข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไปและได้รับการปรับถ้อยคำตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ กระบวนการดังกล่าวทำให้เนื้อหาของข้อคำถามเชื่อมโยงกับนิยามเชิงปฏิบัติการทั้ง 6 องค์ประกอบ การพัฒนาเครื่องมือจำเป็นต้องใช้หลักฐานหลายแหล่งร่วมกัน เพราะดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาเพียงค่าเดียวไม่ครอบคลุมความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดจากโครงสร้างการวัดหรือรูปแบบการตอบ (Boateng et al., 2018; DeVellis, 2017) ผล IOC ในการวิจัยนี้จึงตีความเป็นหลักฐานเบื้องต้นด้านความครอบคลุมและความสอดคล้องของเนื้อหา ไม่ใช่ข้อสรุปว่าข้อคำถามปราศจากความคลาดเคลื่อน

ผล CFA สนับสนุนโมเดล 6 องค์ประกอบตามกรอบของ Ryff (1989) และ Ryff and Keyes (1995) ในกลุ่มครูระดับมัธยมศึกษาที่ศึกษา ดัชนีความสอดคล้องของโมเดลอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ทุกค่า และค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .59-.90 การเติบโตส่วนบุคคลมีค่าน้ำหนักสูงสุด รองลงมาคือเป้าหมายในชีวิต ข้อค้นพบนี้แสดงว่าองค์ประกอบทั้งสองมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงมากในโมเดลที่ประมาณจากข้อมูลชุดนี้ แต่ไม่ควรตีความว่าเป็นสาเหตุของความอยู่ดีมีสุขหรือใช้แทนองค์ประกอบอื่น การพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลควรอาศัยดัชนีหลายค่าและความสมเหตุสมผลของกรอบทฤษฎีร่วมกัน (Tabachnick & Fidell, 2013)

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับ .929 แสดงความสอดคล้องภายในของคะแนนรวม ส่วนค่ารายองค์ประกอบ .660-.842 แตกต่างกันตามองค์ประกอบ จำนวนข้อ และความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถาม การรายงานค่ารายด้านจึงช่วยให้ผู้ใช้เห็นข้อจำกัดของคะแนนแต่ละองค์ประกอบได้ชัดกว่าการพิจารณาโดยรวมเพียงค่าเดียว ผลนี้สอดคล้องกับข้อเสนอที่ให้ตรวจสอบความแม่นยำของมาตรวัดความอยู่ดีมีสุขในรูปแบบและประชากรที่นำไปใช้จริง (Abbott et al., 2010)

ผล GRM เพิ่มข้อมูลที่ไม่ปรากฏจากค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง ค่าความชัน .64-2.45 แสดงว่าข้อคำถามแต่ละข้อให้ข้อมูลต่อระดับคุณลักษณะแฝงไม่เท่ากัน ขณะที่ลำดับค่าพารามิเตอร์เกณฑ์สอดคล้องกับลำดับตัวเลือกตอบ ฟังก์ชันสารสนเทศที่เด่นในช่วง θ ระหว่าง -4 ถึง 1 บอกขอบเขตที่เครื่องมือให้ความแม่นยำมากกว่า เครื่องมือนี้จึงเหมาะกับการประเมินเบื้องต้นเพื่อค้นหากลุ่มที่อาจต้องการการสนับสนุน แต่การแปลคะแนนของผู้ที่มีความอยู่ดีมีสุขสูงมากควรใช้ข้อมูลอื่นประกอบ



การไม่พบข้อมูลสูญหายและการกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนอย่างชัดเจนช่วยสนับสนุนความเป็นไปได้และความเป็นปรนัยในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ การนำเครื่องมือไปใช้ในสถานศึกษาอื่นยังต้องคำนึงถึงบริบทของผู้ตอบและวัตถุประสงค์การใช้ผล หลักฐานเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขของครูในงานที่ผ่านมาแสดงความเชื่อมโยงกับความเครียด การกำกับอารมณ์ และประสบการณ์ของผู้เรียน (Carroll et al., 2021; Schwarzer et al., 2023; Yu & Ying, 2024) จึงควรใช้คะแนนเพื่อวางแผนการดูแลหรือส่งเสริม มากกว่านำไปตัดสินคุณค่าหรือผลการปฏิบัติงานของครู

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจใช้เครื่องมือเพื่อประเมินเบื้องต้นและสะท้อนข้อมูลแก่ครูเป็นรายบุคคลหรือในภาพรวม โดยต้องรักษาความลับและใช้ผลเพื่อวางแผนการสนับสนุน ไม่ควรใช้คะแนนเพื่อจัดอันดับหรือประเมินผลการปฏิบัติงาน

1.2 การตีความคะแนนควรพิจารณาทั้งคะแนนรวม คะแนนรายองค์ประกอบ และข้อมูลประกอบจากบริบทการทำงาน เนื่องจากค่าความเที่ยงรายองค์ประกอบแตกต่างกัน และเครื่องมือให้สารสนเทศลดลงในช่วงความอยู่ดีมีสุขสูงมาก

1.3 หากพบคะแนนที่ต้องการการพิจารณาเพิ่มเติม ควรใช้การสนทนา การสัมภาษณ์หรือข้อมูลจากแหล่งอื่นประกอบ ไม่ควรสรุปสถานะของครูจากคะแนนครั้งเดียว

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาข้อคำถามที่ให้สารสนเทศในช่วงระดับคุณลักษณะแฝงสูง เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการจำแนกผู้ตอบที่มีความอยู่ดีมีสุขสูงมาก

2.2 ควรตรวจสอบความไม่แปรปรวนของการวัดระหว่างกลุ่ม เช่น เพศ วุฒิการศึกษา สังกัดหรือพื้นที่ เพื่อประเมินว่าคะแนนสามารถเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มได้อย่างเหมาะสม

2.3 ควรตรวจสอบความเที่ยงแบบทดสอบซ้ำ ความสัมพันธ์กับตัวแปรภายนอกและประสิทธิภาพของเครื่องมือในกลุ่มครูต่างพื้นที่ ก่อนขยายการใช้ผลนอกประชากรที่ศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการพัฒนาและตรวจสอบคุณสมบัติทางจิตมิติของเครื่องมือ ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ความรู้ได้ว่า การประเมินความอยู่ดีมีสุขด้านจิตใจของครูไม่ควรพิจารณาเฉพาะคะแนนรวมหรือองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง แต่ควรมองครูอย่างเป็นองค์รวมผ่านองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกัน 6 ด้าน ได้แก่ การยอมรับตนเอง ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น ความเป็นอิสระ การจัดการสิ่งแวดล้อม เป้าหมายในชีวิต



และการเติบโตส่วนบุคคล แม้การเติบโตส่วนบุคคลและเป้าหมายในชีวิตจะมีน้ำหนักองค์ประกอบสูงกว่าองค์ประกอบอื่นในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา แต่องค์ประกอบทั้ง 6 ด้านยังมีบทบาทร่วมกันในการอธิบายความอยู่ดีมีสุขด้านจิตใจของครู การประเมินที่มีความหมายต้องอาศัยหลักฐานทางจิตมิติหลายด้านประกอบกัน ทั้งความตรงเชิงเนื้อหา ความตรงเชิงโครงสร้าง ความเป็นปรนัย ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ความเที่ยง อำนาจจำแนก และความยาก การพิจารณาค่าสถิติเพียงค่าใดค่าหนึ่งไม่เพียงพอสำหรับตัดสินคุณภาพของเครื่องมือ เนื่องจากหลักฐานแต่ละด้านอธิบายคุณภาพการวัดในมุมที่แตกต่างกัน การนำผลไปใช้จึงต้องพิจารณาความสอดคล้องของหลักฐานทั้งหมดร่วมกับบริบทของครูผู้รับการประเมิน ผลจากฟังก์ชันสารสนเทศยังทำให้ทราบว่า เครื่องมือให้ข้อมูลได้เด่นในกลุ่มครูที่มีความอยู่ดีมีสุขระดับต่ำถึงปานกลาง องค์ความรู้ส่วนนี้ช่วยกำหนดขอบเขตการแปลผลให้เหมาะสมกับความแม่นยำของเครื่องมือ หากผู้รับการประเมินมีความอยู่ดีมีสุขในระดับสูงมาก ควรใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนา หรือเครื่องมืออื่นประกอบ เพื่อให้การพิจารณามีความรอบด้านยิ่งขึ้น องค์ความรู้สำคัญที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ คือ การประเมินความอยู่ดีมีสุขด้านจิตใจของครูที่มีความหมาย ต้องเชื่อมโยงโครงสร้างหลายมิติ หลักฐานทางจิตมิติ ขอบเขตความแม่นยำ และการใช้ผลอย่างรับผิดชอบ คะแนนที่ได้จึงควรนำไปใช้สำหรับการคัดกรองเบื้องต้น การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการวางแผนสนับสนุนครูให้เหมาะสมกับบริบท ไม่ควรใช้เพื่อจัดอันดับหรือตัดสินผลการปฏิบัติงาน แนวคิดดังกล่าวเปลี่ยนบทบาทของเครื่องมือจากการรายงานคะแนนไปสู่การใช้ข้อมูลเพื่อส่งเสริมความอยู่ดีมีสุขและการพัฒนาครู ดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ



เอกสารอ้างอิง

- Abbott, R. A., Ploubidis, G. B., Huppert, F. A., Kuh, D., & Croudace, T. J. (2010). An evaluation of the precision of measurement of Ryff's Psychological Well-Being Scales in a population sample. *Social Indicators Research*, 97(3), 357-373. <https://doi.org/10.1007/s11205-009-9506-x>
- Boateng, G. O., Neilands, T. B., Frongillo, E. A., Melgar-Quinonez, H. R., & Young, S. L. (2018). Best practices for developing and validating scales for health, social, and behavioral research: A primer. *Frontiers in Public Health*, 6, 149. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2018.00149>
- Carroll, A., York, A., Fynes-Clinton, S., Sanders-O'Connor, E., Flynn, L., Bower, J. M., Forrest, K., & Ziaei, M. (2021). The downstream effects of teacher well-being programs: Improvements in teachers' stress, cognition and well-being benefit their students. *Frontiers in Psychology*, 12, 689628. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.689628>
- DeVellis, R. F. (2017). *Scale development: Theory and applications*. (4th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Dreer, B. (2023). Witnessing well-being in action: Observing teacher well-being during field experiences predicts student teacher well-being. *Frontiers in Education*, 8, 967905. <https://doi.org/10.3389/educ.2023.967905>
- Fu, Q., & Zhang, X. (2024). Promoting community resilience through disaster education: Review of community-based interventions with a focus on teacher resilience and well-being. *PLOS ONE*, 19(1), e0296393. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0296393>
- Harding, T., Lopez, V., & Klainin-Yobas, P. (2019). Predictors of psychological well-being among higher education students. *Psychology*, 10(4), 578-594. <https://doi.org/10.4236/psych.2019.104037>
- Keyes, C. L. M., Wissing, M., Potgieter, J. P., Temane, M., Kruger, A., & van Rooy, S. (2008). Evaluation of the Mental Health Continuum-Short Form (MHC-SF) in Setswana-speaking South Africans. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 15(3), 181-192. <https://doi.org/10.1002/cpp.572>



- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069-1081. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.57.6.1069>
- Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719-727. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.69.4.719>
- Schwarzer, N.-H., Nolte, T., Fonagy, P., Griem, J., Kieschke, U., & Gingelmaier, S. (2023). The relationship between global distress, mentalizing and well-being in a German teacher sample. *Current Psychology*, 42(2), 1239-1248. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-01467-3>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. (6th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Waterman, L. (2018). The impact of the technical revolution on our well-being. *LSE Business Review*. Retrieved from <http://blogs.lse.ac.uk/businessreview/2018/03/23/the-impact-of-the-technical-revolution-on-our-well-being/>
- Yu, X., & Ying, T. (2024). Under the surface of teacher occupational wellness and effectiveness in higher education: A look into the mediator roles of work passion and emotion regulation via SEM analysis. *BMC Psychology*, 12, 166. <https://doi.org/10.1186/s40359-024-01656-2>